

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γ. 'Αθάνας: «'Αγάπη στον 'Επαχτο», Τραγουδία 1918 - 1921. — Αθήνα 1922.

Ύστερ' ἀπὸ τὸ «Πρωινὸ ξεκίνημα», ὁ ποιητὴς Γ. 'Αθάνας δημοσιεύει δεύτερο ποιητικὸ βιβλίο: «'Αγάπη στον 'Επαχτο». Νέος δημιουργὸς, φανερωμένος τελευταία στὸ φιλολογικὸ μας ὄριζοντα, φέρνει στὸ νεοελληνικὸ Παρνασσό, καὶ καλλιεργεῖ ἀξιόλογα τὴν ἡθογραφικὴ ποίηση. Ἡ ἐπαρχιακὴ ζωὴ ποὺ ζυγγραφίστηκε στὸ δῆγμα τοῦ Καρκαβίτσα, τοῦ Βλαχογιάννη καὶ τοῦ Χατζόπουλου, ξαναφαίνεται τώρα δυναμωμένη μὲ ὅλα τὰ ζωερὰ χρώματα ποὺ χαρίζει τὸ αἶσθημα καὶ ἡ ποιητικὴ φαντασία, στοὺς στίχους τοῦ Γ. 'Αθάνας.

Ἡ «'Αγάπη στον 'Επαχτο» εἶναι σειρὰ 111 τραγουδιῶν μὲ τρεῖς στροφές τὸ καθένα. Παρναμπροστά μας μιὰ ἱστορία τρυφερῆς ἀγάπης, ποὺ δέθηκε καὶ πλέχτηκε στὴν ἡρεμὴ καὶ ἀπλὴ πατρίδα τοῦ ποιητῆ. Γιὰ τοῦτο κ' ἡ ἀπλότης ποὺ ἀντιφεγγίζεται στὶς ἰδέες, εἶναι καθαυτὸ χωριάτικη, καὶ ἡ ἡρεμία ποὺ χαραχτηρίζει συχνὰ τὰ τραγούδια μᾶς φαίνεται σὰ μᾶς ζωῆς πατριαρχικῆς.

Μὰ ἐκεῖνο, ἀπάνου ἀπ' ὅλα ποὺ σφραγίζει τὸ ἔργο τοῦ νέου ποιητῆ, καὶ τραβᾷ τὴν προσοχὴ καὶ ξεχωρίζει τὸ μικρὸ βιβλίο, εἶναι ἡ ζωντανὴ καὶ ἀληθινὴ ποίηση, ποὺ κλείνει μέσα του. Σπάνια ν' ἀπαντήση κανεὶς ἐπιτήδεψη καὶ ψευτιά. Ὅ,τι ἐκφράζει, ὅσο καὶ ἂν εἶναι ἀπλό, συνειθισμένο, καθημερινὸ καὶ γνωστό, ξαίρει ὅμως καὶ τὸ παρυσιάζει δροσερὰ καὶ καλόκαρδα.

Δὲ μᾶς ντροπιάζουν οἱ καπότης
οὔτε οἱ σεγκοῦνες ποὺ φοροῦν.
'Αχάλαγοι εἴμαστ' ἐπαρχιώτες
κ' οἱ τρόποι μας τὸ μαρτυροῦν.

Χωριάτες! . . Μὰ εἶναι τὰ ἐνστιχτά μας
καὶ τὰ αἵματά μας λαγαρά.
'Απὸ βαθειά, πολὺ βαθειά μας
πηγάζει ἡ ἀγάπη κ' ἡ χαρά.

Μὲ ἄδολη ζοῦμε καλοσύνη
κ' ἔχουμε τὸν πολιτισμό,
ποὺ φέρνει στὴν καρδιὰ γαλήνη
καὶ ξαστεριά στὸ λογισμό.

Ἡ ποιητικὴ φράση πάντα κυλᾷ φυσικῇ. Μὰ συχνὰ τὸ κύλημά της τοῦτο φανερῶνει μιὰν εὐκολία,

ὄχι τόσο τέχνης φροντισμένης, μὰ σὰ νᾶναι ἡ εὐκολία αὐτὴ συνείδησης δημοσιογραφικῆς. Ἐπειτα ὁ γλωσσικὸς τύπος, ἂν καὶ γνήσια δημοτικὸς, εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἀνορθογραφίες. Αὐτὰς σ' ἔνα καλλιεργημένο δημοτικιστῇ, δίνουνε τὴν ἐντύπωση πὼς ὁ νέος ποιητὴς ὑστερεῖ γραμματικὰ. Εἶναι ἴσως καὶ ἡ αἰτία ποὺ φανερῶνει κάπου κάπου τὴ φράση τοῦ κακόζηλου.

Κι ἄς μὴ ποτὲ μιᾶς δυστυχίας
σοῦ μάθῃ ὁ πόνο;ς, καστανή,
τὸ πὼς ἡ ἀγάπη τῆς θυσίας
εἶναι καὶ ἀκόμη πιὸ τρανή.

Ἀκόμα ἡ εὐκολία τῆς φράσης ὁδηγεῖ τὸν ποιητὴ καὶ σὲ πεζολογία ποὺ στέκεται ἀταιρίαστη μὲ τὸ ταλὲντο του. Λόγου χάρι :

Ἄς εἶναι πάντα εὐτυχισμένη
κ' ἡ Ἑλλάδα, ποὺ θεοὺς γεννᾷ,
Μὲ τὴν ἱερὴ της γῆ σπαρμένη
μὲ τὰ καρύβια της πυκνά.

Ἡ ρίμα καὶ ὁ στίχος παρουσιάζονται πάντα κανονικά, ἔξδν ἀπὸ σπάνιες ἐξαιρέσεις, ὅπως στὸ τραγούδι 65, ποὺ ἡ λέξη «ἴδια» ριμάρει μὲ τὰ «καλύβια». Ἰδιαίτερα, τὴ ρίμα, θὰ τὴ θέλαμε σὲ μερικοὺς στίχους πιὸ πλούσια, ἐπειδὴ τὰ ποιήματ' αὐτὰ εἶναι τραγούδια (chanson), καὶ πάει κάπως ἄτεχνα ἡ λέξη «δυὸ» νὰ ὁμοιοκαταληχτῇ μὲ τὸν «ἀετό». (Στὸ τραγούδι 103 καὶ ἄλλου ἀνάλογα).

Μὰ οἱ τεχνικὲς ἀτέλειες, εἶναι βέβαια ὑστερήματα σημαντικά, μὰ μόνο... γιὰ ἓνα ποιητὴ ποὺ ἀξίζει. Γιὰ τοὺς ἄλλους στιχουργούς, εἶναι τὸ τελευταῖο ποὺ θὰ κοιτάξῃ ἓνας κριτικὸς.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΟΙ «ΑΘΛΙΟΙ» Στὴ δημοτικὴ

Ὁ ἐκδότης Γ. Βασιλείου προσφέρει σήμερα—χωρὶς νὰ τὸ θέλει καὶ χωρὶς νὰν τὸ καλοξάιρει— ἓνα βαρὺ τοπομαχικὸ στὸ Δημοτικιστικὸ ἀγῶνα: Προσφέρει τοὺς «'Αθλίους» τοῦ Οὐγκώ. μεταφρασμένους σὲ γλώσσα καλλιτεχνικῇ, ὀλοζώντανῃ, ἀπὸ τὸν ποιητὴ Μάρκο Αὐγέρη. Δυστυχῶς ὁ πρῶτος τόμος ποὺ κυκλοφορεῖ δὲν εἶναι μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν μακαρίτη Ριχάρδο Παρίση, σὲ γλώσσα μεζοβάμβαρη. Οἱ κατοπινὸι ὅμως

τόμοι (ὁ Β' κυκλοφορεῖ τοῦτες τὶς ἡμέρες) εἶναι μετὰφραση τοῦ Αὐγέρη, πού ἔνα μικρό τῆς δεῖγμα σᾶς δώσαμε στὸ ἐξώφυλλο τοῦ περασμένου φύλλου καὶ πού ἔνα ἄλλο δεῖγμα, μεγαλύτερο κάπως, σᾶς δίνουμε σήμερα, τὸ ἀκόλουθο :

Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος 18ος πηγαινε κάθε μέρα σχεδὸν στὴν ἐξοχὴ. Ὁ περίπατος αὐτοῦ τοῦ ἄρρε. Κατὰ τὶς δύο τὸ ἀπόγεμα ἔβλεπαν τὴν ἀμαξία του καὶ τὴν ἐφιππη σωματοφυλακὴ του νὰ περνᾷ τὸ δρόμο τρέχοντας. Αὐτὸ γίνονταν μὲ τέτοιαν ἀκριβεία, ὥστε οἱ φτωχὲς γυναικοῦλες τῆς συνοικίας τὸ εἶχαν σὰ ρολόγι καὶ καταλάβαιναν ἀπ' αὐτὸ τὴν ὥρα. Δυὸ ἢ ἄρα, ἔλεγαν, γυρνᾷ στὸ παλάτι.

Ἄλλες ἔτρεχαν νὰ τὸν ἴδουν, καὶ ἄλλες ἔμπαιναν στὴ σειρὰ, γιατί εἶναι πάντα κάτι περίεργο ἔνα βασιλικὸ πέρασμα. Ἄλλωστε οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Λουδοβίκου 18ου στοὺς δρόμους τοῦ Παρισιοῦ ἔκαναν ἐντύπωση. Εἴταν γρήγορες καὶ μεγολοπρεπεῖς. Ὁ σακάτης αὐτοῦ βασιλεὺς ἤθελε ὅλο νὰ καλπάζῃ· μὴν μπορῶντας νὰ περπατήσει, ὅλο ἔτρεχε. Ὁ κούτσαβλος αὐτοῦ θάθελε εὐχεριστῶς νὰ τὸν σέρνῃ ἢ ἀστραπή. Περνοῦσε εἰρηνικὸς καὶ αὐστηρὸς, μέσα στὰ γυμνά σπαθιά. Τὸ μεγάλο ἀμάξι, ὀλόχρυσο, μὲ μεγάλα κρίνα ζωγραφισμένα στὶς θύρες του, ἔτρεχε θορυβωδῶς. Μόλις πρόφταναν νὰ τοῦ ρίξουν μιὰ ματιά. Ἐβλεπαν στὸ βάθος, στὴ δεξιὰ γωνιὰ τοῦ ἀμαξιοῦ, ἀπάνω σὲ μαξιλάρια ἀπὸ ἄσπρο αἰτάζι, ἔνα πρόσωπο πλατύ, δυνατὸ καὶ κόκκινο, ἔνα μέτωπο δροσερό, ἔνα μάτι περήφανο, σκληρὸ καὶ λεπτὸ, ἔνα χαμόγελο λογίου, δυὸ χοντρὲς ἐπωμίδες, καὶ τὸ στήθος γεμᾶτο παράσημα καὶ μιὰ χοντρὴ κοιλιὰ· εἴταν ὁ βασιλεὺς. Ἐξ' ἀπὸ τὸ Παρίσι κρατοῦσε τὸ καπέλο του σὲ γόνατά του· μέσα στὴν πόλη τὸ ἔαναφοροῦσε· χαιρετοῦσε ἑλαφρά· ἔβλεπε ψυχρὰ τὸ λαὸ πού τὸν ἀντixαιρετοῦσε. Ὅταν πέρασε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὴ συνοικία Σαιμαρσώ, ἔνας χοντρὸς ἐξέφρασε τὴν ἐντύπωσή του ὡς ἑξῆς. «Νὰ, ὁ χοντρὸς αὐτοῦ πού βλέπεις εἶναι ἡ κυβέρνηση».

Ποιά σημασία ἔχει ἡ ἐκδοσις αὐτὴ τοῦ Βασιλείου γιὰ τὸν ἀγῶνα μας ; Ὅποια σημασία εἶχε καὶ ἡ ἐκδοσις τοῦ «Δὸν Κιχώτη» στὴν κλασικὴ πιά μετὰφραση τοῦ Καρθαίου. Τὰ παγκόσμια ἀριστουργήματα πού διαβάζονται ἀπ' ὅλους πιά, ἀπ' ὅλες τὶς τάξεις, πλουτοκρατικὲς καὶ λαϊκὲς, ἀπ' ὅλους καὶ ἀπ' ὅλες πού δωσιδῆποτε μποροῦνε νὰ διαβάσουν, ὅπως εἶναι ὁ «Δὸν Κιχώτης» καί, περισσότερο, ὅπως εἶναι οἱ «Ἀθλιοι»—τὰ παγκόσμια αὐτὰ ἀριστουργήματα, μεταφρασμένα στὴ δημοτικὴ μας, στὴ ζωντανὴ γλώσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ δυναμῶνουν, τοῦ λαοῦ, τὴν πίστη πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ γλώσσα του, καὶ πὼς μοναχὰ σ' αὐτὴ τὴ γλώσσα, μπορεῖ νὰ αἰστανθεῖ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν ψυχὴ ἑνὸς ἔργου κλα-

σικοῦ, πού ἴσαμε τώρα τοῦ τὸ δίνανε μασκαρεμένο. Ἄν ἔχετε πρόχειρη τὴ μετὰφραση τοῦ Σκυλίτση, διαβάστε σ' αὐτὴ τὸ κομμάτι πού δημοσιεύουμε παραπάνω καὶ θὰ δεῖτε πόσο δίκιο ἔχουμε. Νέκρα στὴ μιὰ καὶ ζωὴ στὴν ἄλλη. Τίποτε λιγότερο.

Ὁ Βασιλεὺς ὁδηγήθηκε μόνο ἀπὸ ἐπιχειρηματικὸ πνεῦμα στὴν ἐκδοσις αὐτὴ. Μὰ τὸ ἐπιχειρηματικὸ του πνεῦμα δὲν εἶναι πεζό, δὲν εἶναι στενόν, εἶναι πλατὺ καὶ μὲ γοῦστο—μὲ τέτιο καὶ μὲ τόσο γνωῖστο πού νὰ *διαιστάνεται*, μπορεῖ νὰ πῇ κανεῖς, ὅσα θ' ἄβλεπε καὶ θὰ ἔπραττε συνειδητὰ ἔνας βετεράνος τοῦ δημοτικιστικοῦ ἀγῶνα.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Γράφετε σύντομα καὶ καθαρογραμμένα γράμματα.

ΣΤΟΥΣ Κ. Κ. ΣΥΝΤΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ.—Τὴ συντρομὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμεῖς τὴ λογαριάζουμε 50 δραχμὲς τὴ χρονιά καὶ ἀνάλογα τὸ ἐξάμηνο. Τὰ δολλάρια, οἱ λίρες καὶ τὰ χρυσὰ φράγκα δὲν μποροῦνε σήμερα νὰ πληρωθοῦν, διὰ τὴ στερελίνια, τὸ δολλάριο καὶ τὸ φράγκο ἔχουν ἀνεβῆ τόσο ψηλά, οὔτε πάλι μποροῦμε ἡμεῖς νὰ τρέχουμε κάθε ὥρα στὸ Χρηματιστήριον καὶ νὰ παρακολουθοῦμε τὰ ἀνεβοκατέβασμά τους. Γιὰ τοῦτο ἂς μένουν αὐτὰ, ἔτσι γιὰ φιγούρα στὸν πίνακα, καὶ ἂς μᾶς στέλνονται οἱ συντρομὲς σὲ δραχμὲς.

«. **Κ. Δαν**» Θὰ δημοσιευτοῦνε. Μὰ γιατί τὴν τρέμεις τὴ «σελίδα γιὰ τοὺς νέους» ; Εἶναι τόσο συμπαθητικὰ, ἡ καμμένη ! —«. **Δ. Μ. Μ.**» Εἶσαι πολὺ ρομαντικὸς. Φρόντισε νὰ συγχρονίσῃς λίγο τὴ σκέψη σου καὶ τὴν τεχνουργία σου.—«. **Μ. Ζωρ**» Ὅχι καὶ τόσο καλὸ —«. **Στ. Ζαρ**» Θὰ δημοσιευτοῦν τὰ τραγοῦδια.—«. **Κλ. Δονκ**» Καλογραμμένο μὰ δίχως οὐσία.—«. **Γ. Α. Ἀθ**» Μπαρὲ γιατρέ, χασημάδες πολλὲς ἔχεις ! Δ. χ. Τὰ σὺ, ἐβένινα ἀχάτια κτλ. Πρόσχέ τις λίγο τὶς θεοκατάρτες ! —«. **Στρ. Βαρ**» Καλὸ θὰ δημοσιευτεῖ.—«. **Ἐχτ. Οἰκ**» Ἀκατόλληλα καὶ τὰ δυό.—«. **Σ. Α.**» Θλιβερὸ τὸ «Κλάμα» μὰ χρειάζεται περισσότερο δαίλεμα γιὰ νὰ πάρει μορφὴ πεζοῦ τραγοῦδιοῦ.—«. **Σόλνες**» Κελούτσικο, μὰ ὅχι καὶ καλὸ.—«. **Καλάθιο**» Νόστιμο ὅπως μᾶς τὸ γράφεις καὶ γιὰ τοῦτο ἀπὸ σήμερα θὰ τὸ καλοῦμε «Ὀνειροκάλαθο» τὸ καλὰθὶ τῶν ἀχρήστων, ἀφοῦ «σ' αὐτὸ ρίχνονται τόσα ὄνειρα καὶ τόσες πρώιμες φιλοδοξίες», καθὼς λές.—«. **Τ. Χονδ**» Καὶ τὰ δυὸ θέλουμε δούλεμα, δούλεμα, δούλεμα. Μὴ βαρεθεῖς γιατί εἶναι καλὰ τραγοῦδιὰ. Ὅσο γιὰ τᾶλλο, μὴ στενοχωριέσαι. Ὅταν εὐκολιθεῖς.